

М. Н. Кожина: «Творческого спада не знала никогда»

*Я задам тебе вопрос: есть ли у твоего пути сердце?
Если есть, то это хороший путь...*

Эпиграф о сердце. ... Почему, если речь пойдет об интеллектуальном долголетии Маргариты Николаевны Кожинной – заслуженного деятеля науки Российской Федерации, почетного профессора Опольского университета (Польша), почетного профессора Пермского университета (удостоверение № 2), доктора филологических наук, профессора кафедры русского языка и стилистики, первого доктора наук и профессора на филологическом факультете, автора вузовского учебника «Стилистика русского языка», главы научной школы функциональной стилистики?

Ответ прост: источником интеллектуального долголетия сама М. Н. Кожина считает интерес к науке, к научному творчеству, увлеченность наукой (вот оно, сердце!) И теперь (Маргарита Николаевна родилась 1. августа 1925 года) она не представляет себе и дня без увлеченной работы.

«Работает сердце – и хочется писать еще, еще, и еще...

Никакой мне заслуженный отдых не нужен. Без работы я жить не могу, хирею, хотя в последние годы болезнь, прогрессируя, совсем ограничила мои возможности. А долголетие вообще – это у нас в роду: и бабушка долго жила, и сестры папины¹.»

Пройдем «путь с сердцем» либо вслед за Маргаритой Николаевной, либо рядом, рассмотрим со стороны, либо в радости и сострадании проникнем в мир личности. Детство – счастливое: любимые родители, сестра, с четырех лет посещение театра, книги («Спартак» Джованьоли – подарок отца – оставил впечатление на многие годы), драмкружок...

Война... Мама-учительница от тяжелой работы в поле получила неизлечимую

1) Абзацными отступами подчеркнуты фрагменты из интервью М. Н. Кожинной.

болезнь... Окончание школы. Мечта поступить в архитектурный институт не могла сбыться: бедность.

«Всю жизнь жили в бедности, хотя папа занимал хорошие должности и имел научные публикации.»

506

Лишь в октябре решила поступать в университет, на филологический факультет (сыграл-таки свою роль драмкружок!). Училась с удовольствием и желанием сделать приятное родителям. Они так радовались успехам дочерей!

Аспирантура. Ленинград... Какое время! С утра – Эрмитаж, днем – какая-нибудь интересная публичная лекция, вечером – филармонический концерт, театр, театр, театр... И так два года... (На третий год – диссертация).

«Самое легкомысленное время в моей жизни!

... Искусство для меня очень много значит. Без него я не мыслю жизни. Я даже не знаю, что важнее – наука или искусство. Наука – это и моя работа, и мое увлечение, и в этом смысле наука – половина моей жизни. Искусство же – это совсем другое. Думаю даже, если бы меня поместили в одиночную камеру, но только чтобы были музыка и книги, я могла бы много лет прожить. А вот если меня лишит того и другого, то без музыки я бы зачахла. С возрастом вкус меняется. В юности вершиной был для меня Бетховен. Сейчас – Шопен и, конечно, Бах («Страсти по Матфею»), Моцарт. Музыка –

душа моя. Без музыки я бы жить не могла, вот это знаю точно.»

Начало работы преподавателем в Пермском университете: жизнь от лекции до лекции, поскольку дали сразу несколько новых курсов.

«Некогда было следить за новой научной литературой.»

Но однажды зав. кафедрой Иван Михайлович Захаров подсказал прочитать материалы дискуссии «Язык и речь» в журнале «Вопросы языкознания» (1954–1955).

Внимательное чтение – и бурная вспышка интереса к остро актуальной проблеме дифференциации языка и речи! Так произошло рождение главы нового научного направления – речеведения, в то время еще не имевшего названия. [Нельзя не подчеркнуть приоритетность речеведения М. Н. Кожиной перед популярным во французской лингвистике дискурсивным анализом П. Сериво, М. Фуко и др.]. Один из основных терминов будущей теории функциональной стилистики «функциональный стиль» (известный теперь любому школьнику) еще многие годы употреблялся с оговоркой «так называемый». Уже в первых работах М. Н. Кожиной дано бесспорное обоснование понятия «функциональный стиль». В последующих же – сформирована терминосистема и тем самым создана объяснительная теория функциональной стилистики.

Так начался этап, фундаментальный в плане разработки общей стратегии речеведения, его основных понятий, категорий, теоретических оснований, методологии исследования функционального аспекта языка.

...Но подкосила тяжелейшая болезнь. А в этот же день в газете «Звезда» была опубликована информация под заголовком «Флоренция отвечает Перми». Сообщалось, что доцент Пермского университета М.Н.Кожина получила бандероль с книгой профессора из Италии. Таков был отклик на ее первые научные работы по стилистике. (На кафедре бурно обсуждали это событие, ведь международных связей в шестидесятые годы и в помине не было.)

Отпуск летом 1965 года М.Н.Кожина проводила в Молдавии. Природа – очарование. Книга, взятая для чтения именно в отпуске, – «Очарованная душа» Р.Роллана. Она произвела сильнейшее впечатление – и, как лекарство, освободила от той тяжелой болезни (диагноз так и остался предположительным).

«С тех пор «Очарованная душа»
– моя любимая книга на всю
жизнь.»

Можно сказать, что Маргарита Николаевна справилась с недугом и – счастливая – продолжала работать, работать и работать. После выхода в свет первой монографии известный ленинградский профессор Н. А. Мещерский предложил ей защитить эту работу в качестве докторской диссертации. Но Маргарита Николаевна наотрез отказалась от столь лестного предложения, потому что... запланировала написать три книги, составляющие целостную концепцию. Неординарный и поучительный факт! Через пять лет задуманная серия монографий опубликована и диссертация с блеском защищена в мгу. Появились рецензии в России и за рубежом. М. Н. Кожина вошла в число лидеров мировой линг-

вистической науки. [Кстати в Китае эти монографии получили название «троекнижия Кожиной» и рассматриваются как первоисточник стилистической науки, требующий обязательного изучения студентами-филологами].

70–80-е годы – интенсивная работа с аспирантами, формирование научной школы, издание учебника по стилистике. Самые яркие и светлые события в жизни – участие в международных конгрессах славистов, а значит, поездки в Варшаву, Прагу, Берлин (в те годы редко выезжали за рубеж, особенно из Перми – закрытого города). Сами конгрессы запомнились М. Н. Кожиной необыкновенной атмосферой единства ученых, атмосферой настоящего праздника. Возможностью побеседовать с такими всемирно известными учеными, как Гавранек, Гаузенблас, Унбегаун, Мистрик и др.

«Для меня это было потрясением души... Открытие – для себя – живописи Дюрера в Берлине... Шопеновские концерты под открытым небом в Варшаве... Дома, в России, в особенности мне запомнилась конференция о языке и речи. Этот вопрос был новым. С тех пор укрепился мой интерес к речеведческому направлению... И, конечно, дискуссия по вопросам языкознания. Эти два момента не просто стимулировали мою творческую деятельность, а именно определили направление моего исследования, оказавшееся перспективным. Решение этих проблем привело к изменению исследовательской парадигмы.»

Удивительно, что вопрос о неизбежной, кажется, такой естественной, психологически всем понятной «волнообразности» творческой деятельности, ее подъемах и спадах, М. Н. Кожина сочла для себя неактуальным и неинтересным. Творческого спада она не помнит, его не было никогда. Все время было желание «больше выдать»... Другое дело – волнообразность в смысле «больше публикаций – меньше публикаций». Естественно, что когда стала заведовать кафедрой, появились новые заботы, отвлекающие от собственно научного творчества. Из министерства приходили запросы иногда из 40 пунктов, надо было немедленно ответить, а потом эти бумаги в министерстве и найти-то не могли.

«Я помню такой случай: по радио была передача о Ленине, как он оказывал поддержку ученым – разработчикам плана ГОЭЛРО. И у меня произошел, прямо как у Маяковского, разговор с товарищем Лениным. Если бы мне дали возможность для работы, я бы так выложилась, написала бы все-все, что задумала... Был такой порыв, я его запомнила. Чтобы не бумагомарание бюрократическое, не собрания-заседания... У меня сейчас чемоданы карточек по темам, а довести до публикации так и не удалось... Это вынужденный спад, а творческого... нет, не было никогда.»

Да... Нельзя не пожалеть о несделанном. Тем более что всем коллегам известно колоссально широкое, объемное мышление Маргариты Николаевны,

которому доступно видеть далекие горизонты бурно развивающегося в наше время комплексного направления науки – речеведения. И прогнозировать отпочкование все новых и новых направлений в пределах этого познавательного пространства.

«Достоянием российской науки и культуры» назвала профессор Ставропольского университета К. Э. Штайн научную школу функциональной стилистики М. Н. Кожинной. «Пермским стилистам есть, что предъявить научному сообществу: Пермская школа обладает продуктивной научной программой».

Трудом, обобщающим развитие функциональной стилистики в последние полвека, стал «Стилистический энциклопедический словарь русского языка», вышедший под редакцией М. Н. Кожинной в издательстве «Наука» в 2003 году (2-е издание, исправленное и дополненное, вышло в 2006 году). Словарь, изданный в России впервые, включает около 300 статей, отражает различные направления речеведения и систематизирует терминосистему стилистики русского языка. Маргарите Николаевне удалось объединить авторский коллектив, большая часть которого ее ученики, и достичь концептуальной целостности и высокого уровня научности Словаря. По мнению польского профессора Ст. Гайды, «русская стилистика и стилистика вообще обогатилась выдающимся достижением».

Замечательно, что Маргарита Николаевна всю творческую энергию отдает именно Пермскому университету. А ведь были заманчивые предложения в Краснодарский, Кишиневский университеты, но ей подумалось: «Лучше работать под руководством нашего ректора». Институт русского языка в Москве, куда приглашал сам директор Ф. П. Филин, не обеспечи-

вал квартирой. В одном из университетов даже обещали миллионную установку для изучения проблем, связанных с лингвистикой и психологией.

«Это был такой козырь! Но, к счастью, не уехала... Даже в Москву.
Университет – это вся моя жизнь. И не только потому, что я в нем училась и работаю до сих пор. Не только поэтому. В стенах университета сформировалось мое сознание, здесь издавались мои книги, и квартиру мне дал университет... Я глубоко благодарна университету за внимание и заботу.

И кафедра наша такая замечательная, такое ко мне

отношение чуткое, человеческое. Вообще кафедра для меня – моя семья. Это не просто мои коллеги и не просто мои ученики, но мои дети, мои сестры... Я благодарна бесконечно, бесконечно. За необыкновенную душевность, поддержку большую. В общем, я не мыслю себя и своей жизни без нашего университет и желаю ему процветания.»

509

*Есть ли у твоего пути сердце?
Если есть, оно дает тебе силы,
делает путешествие радостным.*
— К. Кастанеда

Мария П. Котюрова (Пермь)

Поводом јубилеја професора Маргарите Николајевне Кожине

Маргарита Николајевна Кожина је доктор филолошких наука, професор, оснивач пермске школе функционалне стилистике. Објавила је више од 150 научних радова, а међу њима и уџбеник *Стилистика русског језика* (3. изд. 1994), који је преведен на кинески језик. Објавила је и већи број монографија, од којих наводимо само неколико: *Стилистика и неке категорије (К постановке вопроса)*, Пермь, 1961; *О понятију стила и месту језика художественной литературы среди функциональных стилей*, Пермь, 1962; *О специфике художественной и научной речи в аспекте функци-*

ональной стилистики, Пермь, 1968; *О речевой системности научного стила сравнительно с некоторыми другими*, Пермь, 1972; *Стилистика русског језика*, Москва, 1977 (2. изд. 1983, 3. изд. 1994); *О диалогичности писменной научной речи*, Пермь, 1986; *Очерки истории научного стила русског литературног језика XVIII–XX в.*, Пермь, 1994 (Введение, 1 разд.: гл. 1–4; II разд.: гл. 1–2; III разд.: гл. 1, 2, 5); 1996 (Введение, гл. 1–3); 1998 (гл. 1, 6, 8, 9, 10, 14).

Маргарита Николајевна Кожина као научник и професор. Маргарита Николајевна Кожина плодотворно је радила

на Пермском универзитету целих педесет година, прешавши пут од предавача до професора и шефа катедре. Научна интересовања М. Н. Кожине настала су под утицајем Прашког лингвистичког кружока (В. Матезијуса, В. Гавранека, К. Гаузенбласа), као и веома знаменитих Руса: академика В. В. Виноградова, Л. Б. Шчерба, Г. О. Винокура и других. Основно поље њеног интересовања је функционална лингвистика, односно функционална стилистика као посебна научна дисциплина. О томе сведоче њене значајне монографије¹ и многобројни радови². Своје ставове о суштини функционалне стилистике Н. М. Кожина је први пут изнела у монографији: *К основањим функционалне стилистике* (Пермь, 1968, 251 стр.) – практично у време када у науци о језику царује *стируктурна*

лингвистика. М. Н. Кожина заправо још тада износи идеје о функционалном изучавању предмета лингвистике, дефинише статус нове научне дисциплине, одређује њено место у кругу лингвистичких и сродних дисциплина, указује на њене основне појмове и категорије. У свему томе Н. М. Кожина посебно наглашава динамичку страну функционалног стила с позиција лингвистике говора. Функционална природа језичког система једног или другог стила, односно свих стилова, сматра проф. Кожина, одређена је сфером деловања и општења у чијој основи леже екстралингвистички фактори. Специфични задатак општења опредељује специфично функционисање језичких средстава. Отуда Н. М. Кожина предлаже да се класификација стилова мора базирати на основи функционалне

- 1) (1) *Стилистика и некоторые ее категории (К постановке вопроса) / Перм. ун-т. Пермь, 1961. 23 с.* (2) *О понятии стиля и месте языка художественной литературы среди функциональных стилей / Перм. ун-т. Пермь, 1962. 62 с.* (3) *О специфике художественной и научной речи в аспекте функциональной стилистики / Перм. ун-т. Пермь, 1966. 213 с.* (4) *К основањим функционалне стилистике. Пермь, 1968, 251 с.* (5) *О речевой системности научного стиля сравнительно с некоторыми другими / Перм. ун-т. Пермь, 1972. 395 с.* (6) *Стилистика русского языка. 1-е изд. М.: Просвещение, 1977. 223 с.* (7) *Стилистика русского языка (в переводе на китайский язык). Пекин, 1982. 329 с.* (8) *Стилистика русского языка (учебник). Изд. 2-ое, дополненное и переработанное. М.: Просвещение, 1983. 223 с.* (9) *О диалогичности письменной научной речи. Пермь: Изд-во Перм. ун-та, 1986. с. 91.* (10) *Стилистика русского языка (учебник). Изд. 3-е, дополненное и переработанное. М.: Просвещение, 1993. 223 с.* (11) *Очерки истории научного стиля русского литературного языка XVIII-XIX вв. / Под ред. М. Н. Кожиной: В 3 т. Т.1: Развитие научного стиля в аспекте функционирования языковых единиц различных уровней (в соавт.). Пермь: Изд-во Перм. ун-та, 1994. 4.1. 304 с.* (12) *Очерки истории научного стиля русского литературного языка XVIII-XIX вв. Под ред. М. Н. Кожиной: В 3 т. Т.2. Стилистика научного текста (общие параметры). Пермь: Изд-во Перм. ун-та, 1996. Ч. I, 380 с. (в соавт.).* (13) *Очерки истории научного стиля русского литературного языка XVIII-XIX вв. / Под ред. М. Н. Кожиной: В 3 т. Т.2. Стилистика научного текста (общие параметры). Пермь: Изд-во Перм. ун-та, 1998. 4.2. Категории научного текста: функционально стилистический аспект, 396 с. (в соавт.).* (14) *Речеведение и функциональная стилистика: вопросы теории. Избранные труды / Перм. ун-т, ПСИ, ПССГК, 2002. 475 с.*
- 2) *Поред четрнаест монографија, уџбеника и приручника Маргарита Николајевна Кожина је до 2010. године објавила и 236 радова.*

свеукупности, то јест под окриљем ванлингвистичког, што је у то време било веома актуелно мишљење, јер се функционална стилистика налазила у повоју. Међутим, речи М. Н. Кожине изречене у монографији: *О специфике художественной и научной речи в аспекте функциональной стилистики* још 1966. године делују и данас веома савремено и модерно. Наиме, проф. Кожина сматра да било које језичко средство интересује истраживача у области функционалне стилистике „не само по себи, него посебно по односу ка изражаваном садржају: како и у којој мери га оно изражава. Према томе на прво место долази истраживање не само форме (језичких јединица самих за себе) него њихова значења, односно ефеката тих значења у говору у вези са израженим садржајем – што говори о битности семантичког плана на свим говорним (језичким) нивоима“ (види 25. стр.). У том смислу у сазнатљив систем функционалне стилистике уводи се појам „књижевноуметничка језичка конкретизација“ као примерена специфичност уметничког говора и „појмовна конкретизација“ као специфичност научног говора. Сва ова одређења јављају се као фундаментални елементи функционалне стилистике у којој доминира „системност говорног стила“, тј. системност особеног рода, која је по својој природи функционална, а не системно језичка. Својевремено, тачније пре 40 година, М. Н. Кожина је писала „Наука је у првом реду поставила себи за циљ нови задатак – неопходност истраживања не само системности (структуре) језика, него и системности говора као његове особене специфике.“ Испореди: *О речеведческом аспекте лингвистических исследований и речевой системности функционального*

стиля. – Исследования по стилистике (вып 2. Пермь, 1970, стр. 23). Кожина је још 60-их година била један од иницијатора примене статистичких метода у лингвистичкој, посебно у вредновању специфичности функционалних стилова, где је развила методiku у одређивању деловања на стил говора различитих конкретних екстралингвистичких фактора, прецизније речено метода истраживања по временским одсечцима. Тумачење језичких појава с позиција комуникативно-функционалног приступа уз уважавање екстралингвистичких фактора показало се веома плодотворним не само на теоријском плану него је имало још већи практични значај. Функционална стилистика и комуникативно-функционални приступ језику постали су темељ, основа, база за развитак нових метода изучавања језика. Уз то они су и важан фактор у методици учења говорног језика: од упознавања са његовим лексичко-граматичким системом до практичног савлађивања језика, а на основама комуникативног принципа, односно активног приступа, при чему се уважавају циљеви, задаци и ситуације општења (говорења, комуницирања). Такав метод показао се посебно ефектним приликом обучавања странаца руском језику. Овај метод је нашао своју практичну примену у новим средњошколским уџбеницима и програмима, у које су уведена поглавља из стилистике. Крајем 80-их и почетком 90-их година Маргарита Н. Кожина појављује се као иницијатор нових стремљења у виду – дијахроне стилистике, контрастивне стилистике, стилистике текста, као и мултидисциплинарних истраживања екстралингвистичких фактора који делују у говорној организацији текста (пре свега мисли се на структуру типова текста).

Даље, изучавање везе између језичко-значењских и текстообразујућих процеса. Особито је важна и плодотворна идеја Кожине о издвајању семантичко-стилских категорија. Између свега осталог треба споменути значај М. Н. Кожине као организатора у научним сферама. Под њеним руководством одржано је неколико међународних научних конференција из области стилистике (на пример: 1980, 1990). М. Н. Кожина је у више наврата била члан организационог комитета совјетских стилистичких конференција; учествовала је на многим конгресима слависта и конгресима мапријала (мапргл-а). На њену иницијативу и под њеним руководством уредно излази међуфакултетски зборник научних радова посвећених различитим аспектима стилистике, који је познат широм Русије, бившег СССР, као и у иностранству. Маргарита Николајевна Кожина је, између осталог, члан редакције двају међународних научних часописа: један излази у Ополу (Пољска) под називом *Stylistyka*, а други у Београду (Србија) под називом *Стил*. Професор Кожина је била научни редактор многих засебних монографија, као и званични рецензент по питањима стилистике при Главном Савету Министарства науке Руске Федерације. Под њеним руководством написан је и одбрањен велики број кандидатских и докторских дисертација. Она је на Пермском државном универзитету на Катедри за руски језик и стилистику основала у свету познату *Пермску стилистичку школу*, у којој се у последње време претежно проучава научни стил. Најзад, да додамо и ово, водећи стручњак из ове школе је и професор Марија Павловна Котјурова, која је и сама била ученик (студент) Маргарите Николајевне Кожине, а професори и асистенти који тренутно

раде на Катедри за руски језик и стилистику Пермског државног универзитета сви одреда су директни или индиректни ученици М. Н. Кожине. За професора Маргариту Кожину може се са стопостотном сигурношћу тврдити да њени лингвистички радови представљају огромну драгоценост и имају непроценљиву улогу у развоју функционалне стилистике.

Маргарита Николајевна Кожина као човек и људијашељ. Када сам у априлу 1998. године добио званични позив са Пермског државног универзитета, и то са Катедре за руски језик и стилистику, да одржим серију предавања из историје српског језика, акцентологије и стилистике, био сам, данас ми се чини, срећнији него икада пре и после тога. Наиме, била је то за мене велика част коју човек који се бави науком и професорским послом може да доживи у својој каријери: отићи у Перм и држати предавања на Пермском државном универзитету, односно на Катедри за руски језик и стилистику, коју је основала и на њој радила професор Маргарита Николајевна Кожина, данас сигурно најпознатији стилистичар на свету. Међутим, баш у то време био сам жестоко прехлађен. Када сам, прочитавши писмо, својој тадашњој супрузи Вишњи (нажалост, данас покојној) саопштио да ћу путовати у Перм, она је била веома изненађена, упитавши ме: како могу да путујем у далеки Перм болестан, под температуром? Одговорио сам да бих путовао у Перм, на Пермски државни универзитет, на Катедру за руски језик и стилистику, ако никако друкчије, онда четвороношке. Не бих замарао читаоца око пута од Београда до Перма, јер сам се више на том путовању задржао у прошлом броју часописа „Стил“ у чланку: *Моји сусрећии са љрофесором Маријом*

Павловном Котјуровом (Чаркић 2009: 391–397). Када сам стигао у Перм, било је то на неколико дана пред православни Васкрс. Предавања ми нису тешко пала. Иначе, осећам велико задовољство када уђем у слушаоницу и видим студенте. Преношење знања и изношење властитих ставова о ономе о чему говорим младим људима веома ме инспирише и чини веома срећним, посебно кад могу да младим људима помогнем. Између предавања, у правом зимском амбијенту, обично сам шетао, али не сам. Увек је неко са Катедре био са мном да ми покаже оно што се у Перму може видети. Сваки дан одлазио сам на ручак код проф. Котјурове. Једног дана, баш у време ручка, Марија Павловна обавестила ме да смо нас двоје данас позвани на вечеру код Маргарите Николајевне Кожине. Договор је био да дођем код проф. Котјурове, а да нас проф. Салимовски одведе до стана проф. Кожине. Када смо били пред улазом у зграду, проф. Салимовски је упитао проф. Котјурову када да дође по нас, окренуо се и пошао према паркираном аутомобилу. Био сам запањен. Нисам могао да верујем у оно што се дешавало пред мојим очима. Када смо ушли у лифт, упитао сам Марију Павловну: зашто проф. Салимовски не иде са нама. Проф. Котјурова је уочила моју запањеност и смешећи се одговорила: на вечеру смо позвани само нас двоје, додавши: код Маргарите Николајевне обично иде само она, и то онда када треба нешто да реферише као шеф катедре. Остали сарадници веома ретко бивају код проф. Кожине, и само у оним приликама када је њој нешто потребно или када они имају неки научни проблем који једино Маргарита Николајевна Кожина може да реши. „Знате, ми сви осећамо велику част и неописиво задовољство

када имамо прилику да се сретнемо са Маргаритом Николајевном.“ Зазвонили смо. Улазна врата отворила нам је млађа сестра проф. Кожине. Када сам ушао у примаћу собу, одмах сам схватио да је Маргарита Николајевна непокретна. У току вечере која је била типично руска, уз путер и црни кавијар и још неке друге руске специјалитете, гостили смо се и разговарали. У ствари проф. Кожина је највише говорила, а ми смо слушали и понекад на њена питања одговарали. Приметио сам да је Маргарита Николајевна била веома расположена: смејала се, шалила се, смишљала разне духовитости – једном речју, била је невероватно забавна. Највише се задржавала на временима када је она била млада, када је постала асистент, па и касније када је постала професор и преузела бригу о Катедри. Присећала се и неких сарадника с којима је имала присне, другарске односе. Негде после девет Марија Павловна је рекла да је време да кренемо како бисмо оставили Маргариту Николајевну да се одмара. Када сам се нашао у хотелској соби, поново сам проживљавао сваку реч, сваки покрет, сваку гримасу на лицу проф. Кожине, али никако нисам могао себи да објасним откуда тој жени онолика снага да веома живо, чак жустро расправља о научним питањима, да чак понекад падне у ватру, да изражава непојмљиву страст, енергију. Посебно ме очарало сазнање које сам добио током вечере да проф. Кожина, иако непокретна, веома активно учествује у животу Катедре – да брине о млађим сарадницима и њиховом стручном усавршавању и напредовању – а да све то ради из постеље; из постеље пише и радове, диктирајући их својој млађој сестри. Уз све то, она се живо интересовала за Србе, Србију – како се код нас

живи, шта ће на крају бити са Србима. Није заборавила да изрази велику радост што се налази у редакцијском колегијуму тако изванредног часописа као што је „Стил“ и да жали што не може својим радовима чешће да учествује у његовом креирању³. Други пут имао сам прилику и срећу да се поново нађем у стану проф. Кожине. Било је то у октобру 2005. године. Те године Петрозаводски универзитет доделио ми је почасни докторат. Отпутовао сам у Русију у Петрозаводск на свечаност доделе доктората. У Петрозаводску сам провео око три недеље. После свечаности остао сам да одржим неколико предавања на Петрозаводском и Карелском универзитету. Потом сам отпутовао у Перм на међународну научну конференцију. Пошто сам стигао много пре почетка конференције, одржао сам неколико предавања на Пермском државном универзитету. У току трајања конференције пришла ми је проф. Котјурова и обавестила ме да сам за сутра позван на вечеру код проф. Кожине. Та вест ме је веома обрадовала. Следеће вечери окупило се нас десетак у стану Маргарите Николајеве Кожине. Седели смо у трпезарији за округлим столом. Седео сам између два руска академика. С десне стране био је академик Костомаров Виталиј Григорјевич, а са леве други академик, чијег се имена не сећам. Знао сам да је његова ближа научна област књижевност. Атмосфера је била опуштена. Проф. Кожина је из своје специјалне столице нудила своје госте. Ипак, главну реч је водио акаде-

мик Костомаров. У току вечере, у једном тренутку и Маргарита Николајевна је погледала у мене, благо се насмешила и рекла: „Знате, Милосав је дошао чак из Београда, из нама далеке Србије да би ме још једном посетио.“ Истовремено сви су за столом погледали према мени. У том моменту, иако ми је тешко описати осећања која су ме онда преплавила, данас могу само рећи да сам се осећао веома поносно и гордо. Био сам срећан што сам у свом животу доживео тако нешто – да седим у непосредној близини Маргарите Николајевне Кожине и других у науци значајних особа. Проф. Кожина је замолила сестру да оде у другу собу, где се налазила њена лична библиотека, и да донесе последњи број часописа „Стил“. Узела га је у руке, подигла га увис да га сви присутни виде – и почела говорити о Стилџу, употребљавајући најласкавије речи. Морам признати, колико се данас сећам, да сам се осећао као да сам на седмом небу. Та два-три сата проведена на вечери код проф. Кожине дубоко носим у себи, и када ми се, а то се дешава често, смучи од разних непријатности, зачињених нашим домаћим пакостима, та два сусрета ми враћају наду у живот и веру у људе, јер професор Маргарита Николајевна Кожина иако болесна, непокретна, везана за постељу – налази непресушну енергију, снагу да ради и ствара даље. Често се сетим тих пермских тренутака у којима јасно видим лице Маргарите Николајевне и осетим сву њену непресушну доброту и благод-

3) Ова њена констатација ме подсетила на њено кратко писамце које сам добио после изласка из штампе првог броја часописа „Стил“:
 Глубокоуважаемый профессор Чаркич!
 Поздравляю Вас с выходом в свет Вашего детища – журнала *Стиль*. Очень содержательный и авторитетный получился номер. Чрезвычайно жалею, что Я не смогла в нем участвовать... Маргарита Н. Кожина (Пермь).

којом зрачи. Иако непокретна, сва динамика, сва моторика коју поседује њена личност садржана је у говору, речима, у исказаним мислима, идејама. После разговора с њом, или у близини ње, човек се осећа озареним, испуњеним вером да може да постигне све што жели. Зато се

изнова радујем поновном, трећем сусрету с Маргаритом Николајевном Кожином, који ће се догодити у новембру ове године, јер проф. Кожина има ретко славље – 85. година живота – у чију част је организована Међународна научна конференција.

Литература:

- Данилевская 2009: Данилевская Н. В. *Мария Павловна как друг и учитель*. – У: „Стил“, 8, 391–397. – Београд.
- Котюрова 1995: Котюрова М. П. *К юбилею проф. Маргариты Николаевны Кожиной*. – У: „Stylistyka“ 1v, 338–346. – Ополе.
- Чаркић 2009: Чаркић М. Ж. *Моји сусрећи са професором Маријом Павловном Кошјуровом*. – У: „Стил“, 8, 391–397. – Београд.

515

Милосав Ж. Чаркић (Београд)